

PROFILAKTYKA CHOROÓB ODKLESZCZOWYCH

KLESZCZ

(typ: stawonogi; gromada: pajęczaki)

Kleszcze należą do gromady pajęczaków. Jest ich ponad 850 gatunków. W Polsce żyje dwadzieścia gatunków kleszcza. Należy on do grupy roztoczy pasożytniczych. Jest wysoko wyspecjalizowanym pasożytem, odżywiającym się krwią kręgowców lądowych. Posiada ciało jednolite, owalnie spłaszczone. Szczękoczułki i nogogłaszczki tworzą ryjek służący do ssania krwi. Posiada 4 pary odnóży; z boków ciała znajdują się otwory oddechowe – przetchlinki. Samica jest wyraźnie większa od samca i wysysa więcej krwi. Głodna ma długość około 4 mm, najedzona – 10 – 12 mm; długość ciała samca wynosi około 2,5 mm.

Kleszcz posiada dobrze rozwinięte zmysły węchu i dotyku, nie posiada oczu. Narządem węchu, odgrywającym dużą rolę podczas czyhania na żywiciela jest tzw. narząd Hallera, położony na stopach odnóży przednich. Podczas oczekiwania na żywiciela kleszcze siedzą na roślinach, zachowując charakterystyczną pozę tj. wystawiając przednie odnóża z narządami węchu.

narzqd Hallera

Kleszcz pospolity

1 cm

larwa

nimfa

samiec

samica

Samica podczas jednego ssania pobiera około 400 mg krwi, co 300 – 400 razy przewyższa wagę jej ciała w stadium wygłodzenia. Pozostaje w ciele żywiciela nawet do 14 dni. Po najedzeniu się samica opuszcza żywiciela; po strawieniu krwi składa jaja, zwykle na powierzchnię gleby, wśród roślinności. Samica składa jaja raz w życiu i jest nadzwyczaj płodna: w jednym złożu jest zwykle około 8.000 jaj; z jaj wylęgają się drobne larwy; te - liniejąc przeobrażają się w nimfy; te – w dorosłego kleszcza. Cykl rozwojowy jednego pokolenia kleszczy trwa 2 lata. Larwy i nimfy wysysają krew z drobnych zwierząt (gryzoni, ptaków, płazów), dorosłe kleszcze pasożytują na dużych zwierzętach dzikich (zazwyczaj jelenie, łosie), oraz na bydło, chętnie „napadając” też na człowieka. Samiec kleszcza także żywi się krwią, ale wysysa jej bardzo małą ilość i pozostaje wessany w ciało żywiciela tylko przez kilka godzin.

Samica kleszcza składająca jaja

Bez pożywienia kleszcz wytrzymuje 1 – 4 lata. W okresie zimowym popada w stan odrętwienia. Zimuje na ogół głęboko pod ściółką leśną, w miejscach, gdzie temperatura wynosi około 0°C. Aktywny jest w okresie: maj – październik (listopad). Rozprzestrzenianiu kleszczy sprzyja wilgotne lato i łagodna zima. Poszczególne stadia rozwojowe kleszczy spotyka się w różnej odległości od ziemi: larwy – na trawach do 30 cm wysokości, nimfy – na roślinach do 1 m, natomiast formy dojrzałe – na krzakach do 1,5 m.

Formy dojrzałe spadają na żywiciela, ale mogą się też poruszać wchodząc do góry. Boją się światła i dlatego chowają się w szczelinach ścian, podłóg i kamieni. Lubią wilgoć. Kleszcze są przenosicielami wielu chorób zakaźnych zwierząt (np. piroplazmoza) i człowieka (tularemia, kleszczowe zapalenie mózgu, borelioza i in.).

Kleszcz majowy

Warto zwrócić uwagę jak głęboko kleszcz wsysa się w skórę żywiciela

Kleszcz majowy podczas ssania krwi

aparat gębowy kleszcza

**Obrzeżek gołębi
kleszcz ptasi**

Kleszcz łąkowy

Kleszcz psi

BORELIOZA Z LYME

Borelioza z Lyme (krętkowica kleszczowa) jest przewlekłą chorobą zakaźną, wywołaną przez krętki z rodzaju *Borrelia*, przenoszona przez kleszcze. Charakteryzuje się częstymi remisjami i nawrotami. Ma charakter wielonarządowy: występują rumienie skórne, uszkodzenia układu nerwowego, narządu ruchu i serca. Boreliozę w jej przebiegu dzieli się na trzy okresy:

I okres: charakteryzuje się zmianami skórnymi. W miejscu ukąszenia przez zakażonego kleszcza, po upływie kilku dni lub tygodni powstaje najpierw czerwona grudka lub plamka, która następnie rozszerza się obwodowo postaci pierścienia o nieregularnych kształtach, z nacieczeniem skóry tej okolicy, bywa, że odczyn zapalny ustępuje w centrum zmiany, a nasila się na obwodzie.

Rumień jest niebolesny, nadmiernie ocieplony, skóra nad nim jest napięta. Występuje zwykle na kończynach górnych i dolnych. Okoliczne węzły chłonne ulegają powiększeniu. Czasami zmianom skórnym towarzyszy gorączka, osłabienie i objawy grypopodobne. U około 30% zakażonych rumień wędrujący nie występuje, a pierwszym objawem choroby jest zmiana z grupy zmian późniejszych okresów.

rumień wędrujący

II okres: choroby jest wynikiem rozsiewu zarazka drogą krwionośną, a obraz kliniczny zależy od umiejscowienia zmian. Powszechne są objawy ogólne: osłabienie, męczliwość, wędrujące bóle kostno - stawowe i mięśniowe, które mają charakter napadowy.

Na skórze pojawiają się zmiany skórne o charakterze wtórnym. Z zajęcie układu nerwowego przejawia się bólami korzeniowymi. Często występującym objawem jest porażenie nerwu twarzonego, jedno lub obustronne, rzadziej – porażenia innych nerwów czaszkowych. Wymienionym objawom towarzyszą objawy oponowe. Objawy ze strony serca występują u około 8–10% chorych. Charakterystyczne dla tego okresu choroby są stany zapalne jednego lub kilku stawów. Pojawia się też zmiana skórna o nazwie pseudochołoniak boreliozy.

III okres: choroby charakteryzuje się tym, że wyżej wymienione dolegliwości stawowe i neurologiczne przybierają charakter przewlekły. Bywa, że dochodzi do postępującego zapalenia mózgu i rdzenia. Objawy neurologiczne i ogólnoustrojowe nasilają się; występują zmiany w narządzie wzroku i fazy naciekowe skóry, prowadzące do jej zaniku. U chorych obserwowano też zespoły zbliżone do stwardnienia rozsianego, zaburzenia psychiczne i inne objawy neurologiczne.

Leczenie choroby jest długotrwałe i trudne. Brak dotychczas skutecznej szczepionki przeciw boreliozie. Jedynym skutecznym środkiem ochrony jest unikanie ekspozycji na ukąszenie przez kleszcze, poprzez:

- stosowanie repelentów (środków odstrasżających kleszcze),
- używanie odpowiedniej odzieży (długi rękaw, spodnie z długimi nogawkami, tzw. pełne buty,
- nakrycie głowy),
- omijanie terenów, gdzie mogą bytować kleszcze, dokładną kontrolę ciała po powrocie z pobytu w parku, lesie na łące itp.

OBRZEŻEK GOŁĘBI

(kleszcze gołębie, ptasie) - objawy ugryzienia i zwalczanie

Obrzeżki gołębie to "ptasie kleszcze" - powszechnie występujące w miejscach gnieźdzenia się ptaków – w gołębnikach, kurnikach, wieżach kościołów, a także na strychach i poddaszach. Stąd przedostają się do domów. Obrzeżki gołębie zwykle atakują nocą, a objawy ukąszenia są zauważane dopiero rano. Ślina tego pasożyta to bardzo silny alergen. W skrajnych przypadkach ugryzienie przez kleszcze obrzeżki może doprowadzić do wstrząsu anafilaktycznego, a nawet do śmierci. W przypadku braku lub zbyt małej liczby ptasich żywicieli, a także w przypadku nadmiernego wzrostu ich populacji, wygłodniałe obrzeżki mogą przenikać do mieszkań.

Ze względu na aktywność nocną i krótki okres żerowania, obrzeżki rzadko są znajdowane na człowieku, dlatego często objawy nie są z nim kojarzone.

objawy ukąszenia

Obrzeżki pobierają krew przez 0,5-1,5 godziny, po czym odpadają od żywiciela i ukrywają się w szczelinach, niczym pluskwy. Pierwsze, miejscowe objawy ukąszenia obrzeżków to pojawienie się niewielkiej plamki krwotocznej, która przekształca się w swędzący pęcherzyk otoczony zaczerwienieniem i obrzękiem. Często dochodzi do rozwoju miejscowego zapalenia naczyń limfatycznych i zauważalnego powiększenia sąsiadujących węzłów chłonnych. Te lokalne zmiany zwykle ustępują po kilku dniach, ale mogą się utrzymywać przez kilka tygodni lub nawet miesięcy czy lat u najbardziej wrażliwych osób.

Obrzeżki kłują boleśnie, powodując świąd i obrzęk skóry, a ból i podrażnienie miejsc pokłutych może odnawiać się niekiedy przez kilka lat. Oprócz reakcji miejscowej, składniki śliny obrzeżków mogą wywołać liczne, zróżnicowane objawy ogólnoustrojowe, takie jak: złe samopoczucie, niepokój, utrata apetytu, nudności i wymioty, bóle brzucha, biegunki, gorączka, szum w uszach, zawroty głowy, zaburzenia widzenia, duszności, uogólniona pokrzywka.

*Rumień po ukąszeniu przez
obrzeżka gołębiego*

Obrzeżek gołębi - dlaczego jest groźny?

Obrzeżki, tak jak inne kleszcze, mogą być też nosicielami groźnych chorób – m.in. boreliozy, gorączki Q, salmonellozy ptasiej, a także kleszczowego zapalenia mózgu. Bardzo niebezpieczne jest zaatakowanie twarzy – może spowodować opuchliznę lub paraliż kleszczowy uniemożliwiający oddychanie. U osób wrażliwych ich ukąszenia powodują bardzo ciężkie objawy alergii. Największe ryzyko pojawienia się silnych reakcji po ukłuciu obrzeżka występuje u osób z atopowym zapaleniem skóry. Zauważa się też, że nadwrażliwość na alergeny zawarte w ślinie omawianych pajęczaków może być wywołana powtarzającymi się atakami.

DZIĘKUJĘ